

VÝROČNÁ SPRÁVA SPOLKU PERMON MARIANKA ZA ROK 2015

Spolok Permon Marianka je záujmové občianske združenie, ktorého hlavným cieľom je dokumentácia a propagácia bývalej ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke. Zaregistrovaný bol na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky dňa 29. 12. 2006. V Banskej Štiavnici bol dňa 6. 9. 2007 slávnostne prijatý za člena Združenia banických spolkov a cechov Slovenska.

Členská základňa

V roku 2015 mal Spolok Permon Marianka „**11 riadnych členov**“. Boli nimi: Mária Juríčková, Tibor Hlavatý, Zdeno Charvát, Jozef Kráľ, Roman Lehotský, Pavol Murányi, Ľuboš Osuský, Ivan Paška, Štefan Pavlík, Marián Pavlovič a Ján Sand. Predsedom Spolku Permon Marianka bol J. Sand. Miesto výkonného tajomníka ostalo počas celého roku neobsadené. Tretím členom výboru SPM bol R. Lehotský a hospodárkou M. Juríčková.

Podujatia organizované Spolkom Permon Marianka

Prvým z väčších podujatí bolo otvorenie turistickej sezóny 2015 „**Zobúdzanie marianskeho permoníka**“, ktoré sa uskutočnilo pred Miniexpozíciou ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke dňa 11. 4. 2015. Podujatie za zvuku banskej klopačky otvoril predseda SPM J. Sand. K účastníkom sa prihovoral aj kaplan M. Vadrna. Súčasťou programu bolo uvedenie do života dvoch nových publikácií "Sprievodca sandbersko-pajštúnskym geoparkom" (J. Madarás, Geologický ústav SAV) a "Svet ukrytý v podzemí" (P. Ondrus, Spolok pre montánný výskum), ktoré si mohli účastníci na mieste zakúpiť aj s autogramom uvedených autorov. Publikácie uviedli do života posypaním kúskami bridlice za Spolok Permon Marianka J. Kráľ a R. Lehotský, za Štátny geologický ústav Dionýza Štúra Ľ. Hraško, za Ministerstvo životného prostredia SR J. Klinda a za Geologický ústav Slovenskej akadémie vied I. Broska. Na záver mali účastníci možnosť si po prvýkrát v tomto roku prezrieť Miniexpozíciu ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke s komentovaným slovom J. Kráľa a R. Lehotského. Do realizácie podujatia sa zapojili aj I. Paška a Š. Pavlík.

V tomto roku sme sa dňa 16. 5. 2015 po prvýkrát oficiálne zapojili do „**Noci múzeí a galérií 2015**“. O novootvorenom Sandbersko-pajštúnskom geoparku rozprával návštevníkom J. Madarás (Geologický ústav SAV). Atrakciou tohto podujatia bola ukážka svetielkujúcich minerálov po osvetlení špeciálnou ultrafialovou lampou, ku ktorej podal výklad M. Gargulák (Štátny geologický ústav Dionýza Štúra). O histórii ťažby a spracovania bridlice sa mohli účastníci dozvedieť od J. Kráľa a J. Sanda. Rôzne druhy banských lúčiek predstavil P. Ondrus (Spolok pre montánný výskum). Podujatie trvalo až do neskorých večerných hodín.

V rámci akcie "Marianske leto" bola dňa 8. 8. 2015 v Exercičnom dome v Marianke otvorená výstava fotografií „**Miniexpozícia ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke – prvá stála expozícia baníctva v Bratislavskom kraji**“. Výstavu pripravil J. Kráľ a návštevníkov výstavou sprevádzal J. Sand. Výstava bola následne presunutá do Pezinka na jubilejný 20. ročník tradičného „**Pezinského permoníka**“. Jej oficiálna vernisáž sa uskutočnila 14. 8. 2015 s úvodným príhovorom primátora mesta Pezinok O. Solgu a organizátora podujatia J. Vitáloša. Za Spolok Permon Marianka sa

návštevníkom na vernisáži prihovorili R. Lehotský a J. Sand, ktorí v nasledujúcich dvoch dňoch sprevádzali návštevníkov výstavou aj s komentovaným slovom. Výstava trvala do 16. 8. 2015. Na oboch miestach, v Marianke a v Pezinku, si výstavu pozrelo spolu niekoľko stoviek návštevníkov.

Spomienkovým podujatím bol „**Deň obetí banských nešťastí**“, ktorý sa uskutočnil vo večerných hodinách dňa 10. 8. 2015 pred Miniexpozíciou ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke. Naši členovia a občania si v príhovore J. Sanda pripomenuli málo známu obeť banského nešťastia z roku 1903, 48 ročného Petra Nováka, otca štyroch detí, ktorého dňa 18. júla 1903 pri ťažbe bridlice, v podzemnej štôlni Šifrovej jamy, usmrtil náhly zával. Túto obeť si uctili prítomní minútu ticha. Na podujatí bol prítomný vnuk obeť, 81-ročný Alojz Šefčík, ktorý spomínal na rozprávanie svojich rodičov o tomto nešťastí. Na záver previedol účastníkov expozíciou R. Lehotský. Podujatia sa zúčastnili aj I. Paška a Š. Pavlík.

Tradičnou akciou Spolku Permon Marianka bola „**XI. výstava húb v Marianke**“, ktorá sa uskutočnila dňa 5. 9. 2015 v spoločenskej sále Polyfunkčného centra v Marianke. Napriek mimoriadne suchému počasiu si mohli návštevníci na stoloch pozrieť až 131 druhov húb. Hubou výstavy sa stal vatovec obrovský (*Langermannia gigantea*). Súčasťou výstavy bol aj predaj drobných výrobkov z bridlice vyrobených E. Bachledovou a J. Kráľom. Nechýbala ani tradičná vedomostná súťaž. Víťazi súťaže dostali hubárske atlasy a hubárske nožíky. Jednou zo sprievodných akcií XI. výstavy húb bolo aj komentované sprevádzanie po Miniexpozícii ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke, ktoré zabezpečoval R. Lehotský. Návštevníci mali možnosť vidieť pracovný odev baníka – gumáky, tzv. fáračky, prilbu s akumulátorovým svetlom a funkčné banské lampy.

V priestoroch Miniexpozície ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke sa uskutočnilo dňa 27. 11. 2015 stretnutie priateľov geocachingu (hľadania špeciálnych skrýš podľa GPS súradníc) „**Geocacherský event**“. Jeho účastníci sa po absolvovaní prehliadky expozície podpísali griflíkom do špeciálnej bridlicovej prezenčnej listiny tzv. logbooku. Účastníci sa posilnili baníckym chlebom a teplým čajom. Podujatie zorganizoval R. Lehotský s manželkou. Podľa vyjadrení účastníkov na www.geocaching.com malo veľký úspech.

Posledným tohtoročným podujatím bol „**2. svätobarborský sprievod**“. Účastníci sa stretli dňa 4. 12. 2015 v Miniexpozícii ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke. Postupne tu zapálili až 14 banských lúč. Druhovo boli zastúpené karbidky (so zrkadielkom a s reflektorom), Davyho lampa, bezpečnostná vetierka, olejový kahan, sicílska lampa a tzv. palčák. So zapálenými banskými lampami sa presunuli po Karpatskej ulici až ku Kaplnke sv. Barbory. Po baníckej hymne Banícky stav odznel príhovor predsedu SPM J. Sanda a položenie kytice kvetov s pamätnou stuhou. Následne R. Lehotský zhrnul informácie o živote sv. Barbory a tradíciách, ktoré sa s ňou spájajú. Podujatie bolo zakončené hymnickou piesňou Zdar Boh hore! a spoločnou fotografiou. Podujatia sa zúčastnili aj naši kolegovia zo Spolku pre montážny výskum.

Podujatia Noc múzeí a galérií 2015 a 2. svätobarborský sprievod boli zaradené do „**Kalendária podujatí Združenia banských spolkov a cechov Slovenska**“ na rok 2015.

Prednášku „**o bridlici a bridlicových školských písacích tabuľkách**“ pre žiakov Základnej školy, Turnianska 10, Bratislava dňa 24. 9. 2015 zorganizoval J. Kráľ.

V rámci projektu „**Náučné chodníky**“ dňa 29. 10. 2015 navštívili Miniexpozíciu ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke žiaci školského klubu detí zo Základnej školy, Malokarpatské nám. 1, Bratislava. Sprievodcom expozíciou bol J. Kráľ.

Miniexpozícia ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke

V roku 2015 sme pokračovali v budovaní „**Miniexpozície ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke**“. Vyhotovené boli 2 tabule s obrázkami dokumentujúcimi ťažbu bridlice v Šifrovej jame a spracovanie bridlice v priestoroch bridlicovej fabriky z roku 1865. Ďalej to bola tabuľa venovaná zakladateľovi a majiteľovi fabriky Paulovi Eugéneovi Bontuxovi a tabuľa s dobovými pohľadnicami z rokov 1905 – 1910, ktoré v spolupráci s R. Lehotským zostavil J. Kráľ.

Expozíciu doplnil R. Lehotský o „**zbierku hornín**“ z južnej a strednej časti Malých Karpát. Jednotlivé horniny boli označené ceduľkami s názvom a lokalitou nález.

Člen Spolku pre montánný výskum M. Chmulík venoval do expozície „**vrtnú korunku**“, na ktorej môžu návštevníci vidieť, ako sa pri prieskumných prácach získavajú tzv. vrtné jadrá bridlice.

„**Panel s ukážkou kladenia strešnej bridlicovej krytiny**“ spoločnosti Topstien z Českej republiky do expozície zabezpečil J. Kráľ.

V súlade s právoplatným stavebným povolením bol z platní marianskej bridlice (tzv. šľapákov) vybudovaný „**prístupový chodník**“ ku štôlni a informačnému panelu. Jeho výstavbu zrealizoval M. Pavlovič, vrátane drobných opráv múrov.

Uskutočnili sa aj dve „**brigády**“ na úpravu, vyčistenie a pokosenie trávy pred vstupom do Miniexpozície ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke a jedna brigáda na úpravu a vyčistenie priestoru v bezprostrednom okolí Kaplnky sv. Barbory v Panskom lese. Brigád sa zúčastnili: J. Kráľ, R. Lehotský, I. Paška, Š. Pavlík a J. Sand.

Miniexpozícia ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke bola v roku 2015 otvorená spolu „**11 dní**“, počas ktorých si ju pozrelo takmer „**900 návštevníkov**“. Sprievodcami návštevníkov boli J. Kráľ, R. Lehotský a J. Sand.

Ocenenia členov Spolku Permon Marianka

Niektorí členovia Spolku Permon Marianka získali v tomto roku významné ocenenia. J. Kráľovi bola dňa 17. 9. 2015 udelená pamätná plaketa „**Za dlhoročnú prácu v prospech obce**“ Marianka a J. Sandovi dňa 28. 11. 2015 udelený čestný odznak Ministra hospodárstva SR „**Za zachovanie tradícií**“.

Účasť na podujatiach

Jedným z najzaujímavejších podujatí, ktorých sa zúčastnili členovia SPM v roku 2015 bolo „**Sympóziu Krajina břidlice**“, ktoré sa konalo v dňoch 8. – 10. 5. 2015 v Budišove nad Budišovkou, Česká republika. S prednáškou „**S marianskou bridlicou naprieč storočiami – história a posledné desaťročie**“ na ňom vystúpili R. Lehotský a J. Sand. Ďalším účastníkom bol J. Kráľ s rodinou. Spoločne sme sa zúčastnili aj na slávnostnom otvorení novej expozície „**Muzea břidlice, Budišov nad Budišovkou**“ a celodennej exkurzie po miestach bývalej ťažby bridlice vo vojenskom priestore Libavá.

Podujatia „**19. setkání hornických měst a obcí České republiky**“ v Havířove sa v dňoch 18. – 20. 6. 2015 zúčastnil J. Sand. Zúčastnil sa aj exkurzie do bane Jeremenko, ktorá pracuje ako mohutná čerpadlová jednotka pre spodné vody zaniknutých banských závodov Ostravského revíru. Na tomto podujatí sme získali na spolkovú zástavu slávnostnú účastnícku stuhu.

V dňoch 24. – 25. 7. 2015 zastupovali Spolok Permon Marianka na „**8. stretnutí banských miest a obcí Slovenska**“ a „**Banskej vizitácii**“ v Banskej Bystrici R. Lehotský s rodinou a J. Sand. Slávnostnú účasťnícku stuhu nám na spolkovú zástavu pripol osobne primátor mesta Banská Bystrica J. Nosko.

Na „**1. Pezinsko-ostrovskom svätobarborskom šachtágu**“, ktorý sa uskutočnil dňa 28. 11. 2015 v Pezinku sa zúčastnili R. Lehotský a J. Sand. Zastúpené tu boli viaceré banícke spolky zo Slovenska, Čiech a Poľska. Na začiatok šachtágu prišiel účastníkov pozdraviť exprezident SR Ivan Gašparovič.

Dňa 28. 11. 2015 bola slávnostne otvorená „**Banícka expozícia v Pezinku**“, ktorú vybudovali naši priatelia z Malokarpatského baníckeho spolku. Otvorenia sa zúčastnili zástupcovia baníckych spolkov zo Slovenska a predseda Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska E. Sombathy. Za náš Spolok Permon to boli R. Lehotský, J. Sand a naši kolegovia zo Spolku pre montážny výskum. Pásku slávnostne prestrihli predseda Malokarpatského baníckeho spolku Š. Granec, viceprimátor mesta Pezinok M. Anđel a podpredseda Bratislavského samosprávneho kraja M. Berta. Expozícia obsahuje výstavu minerálov hornín a skamenelín, banskej techniky, pomôcok a svetidiel a ukážku banskej dobývky, šachty a násypníka s banskými huntíkmi. Súčasťou expozície je aj malá knižnica.

Schôdze a zasadnutia

V roku 2015 sa uskutočnila „**výročná členská schôdza SPM**“ dňa 6. 2. 2015 v priestoroch Pastoračného centra RKFÚ v Marianke. Na tomto istom mieste sa uskutočnilo aj „**stretnutie členov SPM**“, a to dňa 10. 6. 2016.

Dňa 27. 2. 2015 sa konalo v Nižnej Slanej a Stratenej „**zasadnutie komisie pre Slovenskú bankú cestu**“. Zúčastnil sa ho J. Král vo funkcii podpredsedu tejto komisie.

Dňa 10. 3. 2015 sa konalo v Banskej Štiavnici „**zasadnutie Výkonného výboru Združenia banských spolkov a cechov Slovenska**“. Zúčastnil sa ho J. Král, ako člen tohto výboru.

Dňa 19. 3. 2015 sa konalo v Banskej Štiavnici „**Valné zhromaždenie Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska**“. Zúčastnili sa ho J. Král a J. Sand. Na valnom zhromaždení bol J. Král vymenovaný za predsedu komisie pre Slovenskú bankú cestu.

V dňoch 27. – 28. 10. 2015 sa v Štítniku konalo „**zasadnutie Rady Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska**“. Zúčastnili sa ho J. Král a J. Sand.

Vydavateľská a propagačná činnosť

Dňa 17. 10. 2015 bola v relácii Slovakia segodnya odvysielaná Slovenským rozhlasom, v ruskom jazyku, „**reportáž o baníckej histórii Marianky**“ s R. Lehotským.

V obecnom spravodaji „**Mariatál č. 1/2015**“ bol zverejnený príspevok J. Krála a P. Ondrusa „**V Marianskom údolí žiarili svetielkujúce minerály**“ a príspevok J. Madarása (Geologický ústav SAV) „**Čierna bridlica v Arouca Global Geoparku alebo ako sa Marianka ocitla aj v ďalekom Portugalsku**“.

V obecnom spravodaji „**Mariatál č. 2/2015**“ bol zverejnený príspevok J. Sanda „**Obet' šifrovej jamy**“ a príspevok R. Lehotského „**Ďalší úspešný rok Spolku Permon Marianka**“.

Počas celého roku 2015 sme aktualizovali „**webovú stránku www.marianka.eu**“. Bolo na nej doplnených 74 novinek a množstvo ďalších informácií a obrázkov. Administrátorom webovej stránky je J. Král.

Iné

Uznesením Obecného zastupiteľstva v Marianke, ktoré sa konalo dňa 15. 12. 2015 bola Spolku Permon Marianka schválená **„dotácia na rok 2016 vo výške 1 500 EUR“** určená na zabezpečenie medzinárodného seminára k 100. výročiu ukončenia ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke.

Individuálne aktivity členov

Dňa 21. 1. 2015 na výročnej členskej schôdzi Speleo Bratislava odprednášal R. Lehotský **„prezentáciu Výstavba portálu na Bridlicovej štôlni v Marianskom údolí“**. Práve v spolupráci s jaskyniarimi tejto oblastnej skupiny Slovenskej speleologickej spoločnosti bola v roku 2005 vytvorená podrobná mapa Bridlicovej štôlne v Marianskom údolí.

Slovenská mineralogická spoločnosť, Obec Ľubietová a OZ Libetha Ľubietová zorganizovali v priestoroch Prírodovedeckej fakulty UK a Slovenskej akadémie vied v Bratislave **„výstavu Historické baníctvo a hutníctvo v Ľubietovej“**. Jej vernisáže sa dňa 16. 2. 2015 zúčastnili J. Král a R. Lehotský a vernisáže 12. 3. 2015 J. Sand.

Dňa 1. 3. 2015 sa R. Lehotský zúčastnil návštevy **„kriedovej bane Chislehurst cave v Londýne, Anglicko“**.

Pri príležitosti 75. výročia začatia ťažby hnedého uhlia v Bani Nováky sa dňa 13. 6. 2015 uskutočnil **„V. ročník turistického pochodu po Nováckom banskom turistickom chodníku“**. Podujatia sa zúčastnil J. Sand.

Dňa 17. 6. 2015 sa R. Lehotský, ako organizátor celoštátneho kola Biologickej olympiády, zúčastnil so súťažiacimi návštevy **„Tribečského múzea minerálov v Jelenci“**.

Dňa 1. 7. 2015 sa R. Lehotský zúčastnil návštevy lokality **„Helgustaðir na Islande – kameňolom a prieskumná štôlna na ťažbu dvojlomného kalcitu“**.

Dňa 22. 7. 2015 boli v priestoroch miestnej knižnice v Polyfunkčnom centre v Marianke nainštalované **„dve sklenené vitríny prezentujúce ťažbu a spracovanie bridlice v Marianke“** doplnené o minerály Malých Karpát. Autorom trvalej expozície je J. Král.

Dňa 11. 9. 2015 sa uskutočnil **„7. ročník Dňa otvorených dverí v Štátnom ústrednom banskom archíve v Banskej Štiavnici“**. Zúčastnil sa ho J. Sand.

V priebehu roka 2015 sa J. Král, R. Lehotský a J. Sand zúčastnili niekoľkých **„búrz minerálov“**, ktoré sa uskutočnili v Bratislave a Pezinku.

---

*Výročná správa bola schválená na výročnej členskej schôdzi SPM dňa 5. februára 2016 v Marianke.
Zostavil: Roman Lehotský*